

BARRAQUES DE PEDRA SECA AL MONTSENY

JOSEP MASNOU CLOPÉS
CARME CLOPÉS TRAVERIA

En el nº 23 de les Monografies del Montseny vàrem escriure un article sobre la troballa d'unes estructures de paret de pedra seca, al Serrat Llarg, sota les Agudes. Dèiem que en un espai d'uns cent metres de radi, hi vàrem comptar una vintena d'aquestes estructures. Unes vuit o nou corresponien a parets rectangulars de pedra seca, d'un metre d'altura aproximadament, amb la façana nord arrodonida i amb una discontinuïtat a la façana sud. Les altres, fins arribar a la vintena, eren parets en forma de cercle. Davant d'aquella descoberta es va pensar que corresponien a barraques i jaces dels pastors, que amb els seus ramats pasturaven els emprius de les Agudes, durant els estius. El darrer masover del Puig explicava que havia vist pasturar ramats per aquesta zona, encara que no recordava que els pastors s'allotgessin en les barraques. La troballa de la Font de les Arrencades prop de la zona de parets seques, confirmava la idea que a tot "assentament" li cal tenir una font a prop. Suposàvem que les cobertes de les barraques eren fetes d'elements vegetals i que per això no en queda cap rastre en l'actualitat.

Assentament prop de la font de les Arrencades

La nostra sorpresa va ser descobrir que al Montseny hi ha més llocs on es concentren aquestes rudimentàries edificacions, sempre amb les mateixes característiques estructurals, normalment agrupades, situades en zones de pedregueres, segurament per tenir a mà el material constructiu i a prop d'una font o punt d'aigua. I que no s'assemblen a les barraques d'artigaires ni a les barraques de carboners, on la pedra també intervé com un element de la construcció.

Xxxxxxxxxxxxxxxxxx

A poca distància de la primera descoberta, al final de la Pedreguera Gran, es va observar una altra concentració de parets. Segurament l'aigua s'extreia d'un pou rudimentari que la captava de sota la tartera, a poca distància de la superfície.

Investigant la informació oral que sempre havíem sentit dels nostres pares i avis, referent als llocs on hi havia "corts de porcs" i una vegada visitats els indrets, ens adonàrem que el que ells en deien "corts", tenien les mateixes característiques que els "assentaments" de sota Les Agudes.

Fins al moment s'han trobat cinc agrupacions de barraques. A la muntanya de les Agudes, hi ha el grup proper a la Font de les Arrencades, el

grup del final de la Pedreguera Gran i el que es situa a tocar del Sot Mal. Al Matagalls s'han descobert dues concentracions de barraques: al Sot del Corbo i prop de la Font de Dalt de les Illes, a l'indret anomenat les Corts.

Les Agudes

Escampades per la muntanya també n'hi trobem d'aïllades.

En total s'han identificat unes cent barraques.

Quin sentit tenia construir de manera agrupada aquestes estructures de pedra seca? Perquè es situen a diferents llocs del Montseny i en zones altes de la muntanya? Eren realment barraques i jaces de pastors? Si així fos, la gent gran no ho recordaria?

Revisant els articles de Joan Portals i Martí ("Arbúcies, vila de pas, i Fogars, lloc de refugi a la Guerra del Francès"- Monografies del Montseny nº 11) i d'Antoni Pladevall i Font (" La Guerra del Francès a Viladrau"- Monografies del Montseny nº 20) ens adonarem, que en alguns moments de la història, viles com Viladrau, Arbúcies o Sant Celoni, havien quedat despoblades. D'aquests articles es desprèn que durant els anys 1809 al 1812, la gent fugia de les tropes franceses i buscava refugi a la muntanya. Antoni Pladevall parla de que molta gent de Viladrau es refugià al Corral del Pujol

Xxxxxxxxxx

i a Sant Segimon després que el santuari que fos cremat pels francesos el 5 de juny de 1809. Joan Portals explica en el seu article, que per un costat “el Montseny servia de refugi i base d’operacions a les partides de sometents i miquelets” que operaven en guerra de guerrilles contra els francesos. I per altra banda els habitants de les viles properes, al pas de soldats francesos, marxaven a la muntanya amb les provisions que podien, ja que els soldats ho requisaven tot i mataven la gent. Aquests soldats repetien les incursions i els saquejos de manera periòdica. Es descriu un període particularment dur, durant la primera meitat del 1810, quan la població d’Arbúcies quedà pràcticament deshabitada, a causa d’una nova ocupació de soldats francesos. Portals esmenta que “La població va cercar refugi a la muntanya, i les parts més elevades del Montseny i més allunyades de les vies de comunicació van suportar gran nombre d’expatriats”. El febrer de 1810 també fou dramàtic per Breda i Sant Celoni. La població va marxar a refugiar-se a la muntanya, arribant fins la vall de Santa Fe. Els de Viladrau tornaren a refugiar-se a Sant Segimon. Portals cita en el seu article un atac a Gualba, el 24 d’abril de 1810, on “tots els habitants, malalts inclosos, havien fugit a la muntanya”. Aquell va ser un hivern dur per la gent del massís, amb neu, manca d’aliment i

malalties. La muntanya també va servir de refugi a expatriats provinents de pobles més allunyats del Montseny.

On anava aquesta gent? A la muntanya no hi havia prou masies aïllades per allotjar-los, i les cases tampoc oferien refugi segur. El Montseny hi ha pocs llocs amb coves donada la geologia de la major part de massís. Per tant, és possible que fossin els mateixos habitants, els que construïssin barraques senzilles, provisionals, en llocs amagats del Montseny, per escapar de l'enemic mentre durava el saqueig a les seves viles i per poder sobreviure a les inclemències del temps.

Xxxxxxxxxx

És per això que l'elevat nombre de barraques descobertes, agrupades i situades en llocs elevats del Montseny, ens ha fet pensar que podrien haver estat refugi en temps de guerra. La muntanya oferia protecció a qui la coneixia pam a pam, front als invasors, poc coneixedors de la zona. De matèria primera no els en faltava pas si les construïen damunt de tarteres. Potser aprofitaven estructures ja existents o a l'inrevés: aquestes barraques foren reutilitzades més endavant per pastors, carboners, gent que arrencava soques de bruc...

Caldrà seguir investigant per aclarir quina era la funció d'aquestes barraques.